

**Akademia Sztuk Pięknych
im. Jana Matejki w Krakowie
1818**

Kraków, 20 grudnia 2022 r.

2023 -01- 25

Recenzja pracy doktorskiej
Recenzja powstała na podstawie przekazanej dokumentacji.

Temat pracy: *Problematyka techniki, technologii, konserwacji i ekspozycji drewnianej polichromowanej rzeźby z kręgu lwowskiego rokoka na przykładzie grupy czterech Ewangelistów z ambony kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Nawarii pod Lwowem*

Autor pracy: Jan Andrzejewski

Dane osobowe i dorobek naukowo – artystyczny doktoranta

Z przedłożonych materiałów wynika, że dorobek artystyczny, naukowy i zaangażowanie ma ogromne znaczenie w kształtowaniu osobowości zawodowej Pana mgr Jana Andrzejewskiego. Wypełniając obowiązek recenzenta nadmienię, że obecna sylwetka doktoranta została uformowana przez ścisły, niemal nieprzerwany związek z warszawską Akademią Sztuk Pięknych. Jan Andrzejewski jest bowiem absolwentem Wydziału Konserwacji i Restauracji Dziel Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, gdzie studiował i gdzie w 2010 roku obronił z wyróżnieniem pracę magisterską, której częścią praktyczną była *Konserwacja i restauracja XVI-wiecznego tonda ze zbiorów Muzeum Diecezjalnego w Opolu*, prowadzona w Pracowni Konserwacji i Restauracji Malarstwa Tablicowego i Rzeźby Drewnianej Polichromowanej prof. dr hab. Marii Lubryczyńskiej. Część teoretyczna dotyczyła *Ikonoografii różańcowych w przedstawieniach szkoły niderlandzkiej przełomu XV-XVI wieku*, którą magistrant realizował pod kierunkiem dr Marcina Zglińskiego. Dodatkowo praca ta zawierała aneks rysunkowy, który powstał w Pracowni prof. Mariana Nowińskiego oraz dr hab. Grzegorza Stachańczyka, prof. ASP. W tym samym roku praca ta została wyróżniona przez Generalnego Konserwatora Zabytków oraz Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków jako jedna z najlepszych prac studialnych, naukowych oraz popularyzatorskich, dotyczących ochrony zabytków i muzealnictwa. Po trzyletniej przerwie, od roku 2013 do chwili obecnej doktorant zatrudniony jest na stanowisku asystenta w Pracowni Konserwacji i Restauracji Malarstwa Tablicowego i Rzeźby Drewnianej Polichromowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Krzysztofa Chmielewskiego. Podczas studiów otrzymał stypendium naukowe i odbył dodatkowy kurs dotyczący technik konserwatorskich i restauratorskich w Hochschule für Angewandte Wissenschaft und Kunst w Hildesheim w Niemczech. Jak zaznacza w swoim życiorysie doktorant, współprowadzi zajęcia dydaktyczne dla studentów IV i V roku studiów realizując szerokie spektrum zagadnień zawodowych, tak w praktyce, jak i w teorii. Zajęcia w rodzimej Pracowni Konserwacji Malarstwa Tablicowego i Drewnianej Rzeźby Polichromowanej realizuje jako prace praktyczne oraz autorskie wykłady dotyczące konserwacji strukturalnej podobrazii drewnianych. Ponadto opracował autorski schemat dokumentacji prac konserwatorsko-restauratorskich oparty, jak sam podkreśla, na doświadczeniach pracy w jednostce muzealnej. Ze studentami V roku zaangażował się i prowadzi autorskie konwersatoria dotyczące problematyki wyceny prac zgodnie z wytycznymi ZPAP, w tym kalkulacji materiałowych oraz idei i elementów projektowania konserwatorskiego. W ramach swoich obowiązków pełni funkcję opiekuna nad studentami zagranicznymi programu *Erasmus* oraz *Gaude Polonia*.

Aktywność swą na rzecz Uczelni, a zwłaszcza macierzystej Pracowni w latach 2013 - 2022 potwierdzał wielokrotnie uczestnicząc i organizując autorskie jak i zespołowe przedsięwzięcia i programy, z których warto wymienić:

Koordinację z ramienia Katedry Konserwacji Malarstwa Sztalugowego i Rzeźby Drewnianej Polichromowanej wydarzenia *Wirtualna Noc Muzeów* w 2021 roku. Udział i drugie miejsce w konkursie na projekt wolontarystyczny organizowany przez *Instytut Polonika* za prace ratunkowe, inwentaryzatorskie oraz dokumentacyjne zespołu rzeźb tzw. lwowskiego baroku i rokoka ze zbiorów Muzeum Archidiecezji Lwowskiej w 2020 roku. Stałe działania w mediach społecznościowych i prowadzenie profilu i strony internetowej, reżyseria oraz montaż materiałów multimedialnych Pracowni Konserwacji Malarstwa Tablicowego i Rzeźby Drewnianej Polichromowanej. Doktorant angażuje się również w procesy organizacyjno-techniczne, takie jak pozyskiwanie środków i materiałów oraz poszukiwania obiektów dyplomowych. Jako pracownik dydaktyczny wielokrotnie brał czynny udział, współorganizował i koordynował wystawy podsumowujące dorobek studentów w poszczególnych latach akademickich, pomagał również w kształtowaniu wydarzeń promujących i upowszechniających szkolnictwo artystyczne tj. *Dni Otwarte Akademii*.

Znaczący wkład w zdobywaniu doświadczenia miało również stałe zatrudnienie na stanowisku asystenta konserwatorskiego w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, gdzie był zatrudniony w latach 2013-2016. Należy podkreślić, że od czasu zakończenia studiów, jak sam doktorant podkreśla, łączy pracę naukowo-dydaktyczną z czynną praktyką zawodową, a od 2014 roku samodzielnie kieruje pracami oraz współpracuje w kompleksowych projektach konserwatorskich na terenie całego kraju, szczególnie specjalizując się w konserwacji drewnianych, polichromowanych i złożonych obiektów sakralnych, malarstwie sztalugowym oraz sztuce współczesnej. Z informacji tych wynika, że spektrum zainteresowań doktoranta jest nader szerokie i nie ogranicza się do jednego obszaru zagadnień. Swoją dorobek konserwatorski doktorant potwierdza poprzez udział w rozlicznych projektach konserwatorskich, indywidualnych i zespołowych, w kraju i za granicą. Realizacje te dotyczą autorskich programów prac, dokumentacji i rejestrów stanu zachowania jak i działań badawczych i konserwatorskich.

Warto również wymienić pełne spektrum bardzo imponującego dorobku, który wskazuje na rozwój, progres i możliwości Pana Jana Andrzejewskiego jako profesjonalisty. Wymieńmy zatem realizacje dokumentacyjne:

Dokumentacja cyfrowa - inwentaryzacja stanu zachowania oraz badania specjalistyczne w *Pokoju Cichym* Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie w 2012 roku (przy współpracy z firmą Maciej Baran Konserwacja Zabytków). Dokumentacja cyfrowa stanu zachowania (mapowania/inwentaryzacja) fresków Michała Anioła Palloniego w galeriach Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie na przełomie 2012 i 2013 roku (współpracując z K. Chmielewskim oraz M. Baranem). W 2014 r. opracowanie cyfrowej dokumentacji stanu zachowania polichromii ściennych na plafonie kaplicy *Res Sacra Miser* w Warszawie (współpracując z firmą Konserwacja Zabytków – Maria Paruszkiewicz-Pokorna). Opracowanie mapowania stanu zachowania polichromii ściennych w Bazylice pw. Św. Andrzeja w Olkusz, w 2016 roku oraz dokumentacja cyfrowa i wykonanie mapowań procesu konserwatorskiego przy pracach zabezpieczających plafon w *Galeriach Ogrodowych* Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie w 2018 roku (współpracując ponownie z firmą Modulus).

Samodzielnie wykonywane i nadzorowane prace badawcze i ekspertyzy to:

Badanie termowizyjne wraz z opracowaniem map termicznych oraz zaleceń konserwatorskich w *Galeriach Ogrodowych* i *Lapidarium* Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie w 2017 roku. Prace badawcze polichromowanych okładzin boazerijnych w *Sali Białej* Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie w 2018 roku. W roku 2019: Badania warstw techniczno-technologicznych dekoracji barwnej na ścianach *Domu ogrodnika* na terenie Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie; badania warstw techniczno-technologicznych ścian wewnętrznych w budynku Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie; ekspertyza konserwatorska czterech wielkoformatowych drewnianych tablic inskrypcyjnych z kościoła pw. Św. Bartłomieja w Drohobyczu oraz ekspertyza konserwatorska stanu zachowania dwóch drewnianych sarkofagów bł. Jakuba Strzeźmię i św. Hipolita w Haliczu. W 2020 roku: projekt badawczy grupy XVIII i XIX - wiecznych obrazów z kolekcji *Dworu Artusa*, Muzeum Narodowe w Gdańsku, które były realizowane w ramach projektu „Badanie polskich strat wojennych”; badania warstw polichromii na ścianach zewnętrznych bramy wejściowej oraz dziedzińca budynku Archiwum Akt Nowych w Warszawie; badania warstw polichromii na ścianach zewnętrznych oraz elementach drewnianych XIX – wiecznego budynku Zamku w Gostyninie oraz badania warstw polichromii na ścianach zewnętrznych XIX – wiecznego budynku Poczty Polskiej w Kałuszynie. W 2021 roku: badania warstw polichromii na elewacji oraz w przejściu bramnym kamienicy przy ul. Wileczej 56 w Warszawie oraz prace badawcze dotyczące XVIII -wiecznej polichromii na drewnianej boazerii autorstwa J. B. Plerscha, we wnętrzu dworu Mokronoskich w Grodzisku Mazowieckim.

Przegląd ten w pełni charakteryzują jednak liczne realizacje konserwatorskie, dzięki którym doktorant potwierdza swój pokaźny dorobek zawodowy:

2021 rok obfitował w takie przedsięwzięcia jak: Konserwacja i restauracja XVI-wiecznego obrazu tablicowego *Św. Anna Samotrzeć* z kolekcji Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu; konserwacja i restauracja XIX – wiecznej kopii obrazu *Matki Boskiej Częstochowskiej* ze zbiorów Zakonu Sióstr Felicjanek w Warszawie; konserwacja i restauracja trzech drewnianych polichromowanych i złożonych łóż północnych w Teatrze Królewskim w Starej Oranżerii na terenie Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie; konserwacja i restauracja, XVIII-wiecznego, barokowego ołtarza głównego z kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Niwiskach oraz ratunkowe prace konserwatorsko – restauratorskie przy uszkodzonych fragmentach polichromowanej dekoracji sklepienia kościoła pw. Narodzenia NMP w Hołubli.

W roku 2020: Konserwacja i restauracja trzech drewnianych polichromowanych i złożonych łóż zachodnich w Teatrze Królewskim w Starej Oranżerii na terenie Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie; konserwacja i restauracja trzech XVIII- wiecznych polichromowanych i złożonych obiektów drewnianych (tabernakulum, rzeźby anioła oraz *Chrystusa Zmartwychwstałego*), z kościoła w Rogowie – obecnie zbiory Muzeum Wsi Kieleckiej; konserwacja oraz restauracja drewnianego ołtarza bocznego z obrazem *Chrystus Serce Gorejące*, powstałego w 1888 roku, z kościoła pw. Św. Trójcy w Borowiu; Konserwacja i restauracja obrazu olejnego na płótnie *Pejzaż* autorstwa Józefa Rapackiego, 1889 r. oraz konserwacja i restauracja XVIII -wiecznej drewnianej polichromowanej Grupy *Ukrzyżowania* z kaplicy grobowej Newelskich w Wodyniach.

W 2019 roku: Konserwacja i restauracja XVI - wiecznego drewnianego polichromowanego i złożonego krucyfiks z kaplicy Baryczków – Bazylika Archikatedralna w Warszawie (współpracując z prof. Marią Lubryczyńską); konserwacja i restauracja trzech XVIII–wiecznych, drewnianych polichromowanych i złożonych łóż wschodnich w Teatrze Królewskim w Starej Oranżerii na terenie Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie; konserwacja i restauracja polichromii ściennych w Parafii Rzymskokatolickiej pw. Przemienienia Pańskiego w Wisznicach

oraz konserwacja i restauracja rzeźby-instalacji *Pomnik Chłopa* Daniela Rycharskiego z kolekcji Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

2018 rok to: Konserwacja wraz z opracowaniem złoceń, metalowej rzeźby *Matki Boskiej* z kościoła pw. Wszystkich Świętych w Warszawie; konserwacja, restauracja oraz nadzór konserwatorski przy polichromowanych drewnianych drzwiach stanowiących dawny wystrój *Przedpokoju Locciego* w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, (współpracując z firmą Michał Mojecki – Konserwacja Zabytków); konserwacja i restauracja wraz z opracowaniem pozłoty drewnianego neogotyckiego ołtarza głównego wraz z dwoma ołtarzami bocznymi w Parafii pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Miastkowie Kościelnym; nadzór konserwatorski oraz prace badawcze w pomieszczeniach dawnego Kasyna Oficerskiego na terenie Twierdzy Modlin; kompleksowe prace pozłotnicze przy kopii ekspozycyjnej rzeźby *Anioł Stróż* Romana Stańczaka z kolekcji Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie; konserwacja i restauracja 12 kolumn sztukatorskich z kolekcji Muzeum Łazienek Królewskich w Warszawie (współpracując z firmą Mario Konserwacja Zabytków Mariusz Borkowski).

Rok 2017: Z kolekcji prywatnej, konserwacji i restauracja XIX- wiecznej ikony *Chrystus Pantokrator* oraz konserwacji i restauracja XIX- wiecznej ikony *Matki Boskiej z Dzieciątkiem*; opracowanie zaleceń konserwatorsko-restauratorskich oraz programu prac rzeźby drewnianej pozłacanej *Anioł Stróż* Romana Stańczaka z kolekcji Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie; konserwacja i restauracja XIX- wiecznej drogi krzyżowej z terakotowymi płaskorzeźbionymi przedstawieniami *Męki Pańskiej* z kościoła p w. Św. Anny w Wilanowie (współpracując z firmą Mario Konserwacja Zabytków); konserwacja i restauracja XIX -wiecznego obrazu sztalugowego Jana Wolskiego *Atak wilków na zaprzęg*, z kolekcji prywatnej.

Na przełomie 2016 i 2017 roku - konserwacja i restauracja XVIII- wiecznej drewnianej rzeźby polichromowanej *Chrystusa Ukrzyżowanego* z Mydłowa (kolekcja Muzeum Diecezjalnego-Dom Długosza w Sandomierzu) oraz opracowanie autorskiego programu prac konserwatorskich dla ołtarza głównego oraz dwóch ołtarzy bocznych wraz z polichromowanymi elementami sztukatorskimi w kościele p w. Matki Boskiej Wniebowziętej w Puszczykowie.

W 2016 roku: konserwatorskie prace badawcze w *Sali Białej*, wieży północnej oraz galeriach Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (współpracując z firmą Maciej Baran Konserwacja Zabytków); (współpracując z Croaton Paweł Sadlej) konserwacja i restauracja wielkoformatowego obrazu *Hold Pruski* Marcello Bacciarellego z kolekcji Muzeum Zamku Królewskiego w Warszawie oraz obrazy z kolekcji prywatnych *Stary Żyd z dzieckiem*, *Pokłon trzech króli* i *Studium głowy mniszki*.

W roku 2015 były to: Konserwacja i restauracja XVII-wiecznej polichromii *Pokoju Cichego* w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (jako podwykonawstwo dla firmy Maciej Baran Konserwacja Zabytków).

W 2014 i 2013 roku: Konserwacja i restauracja XVIII-wiecznego wielkoformatowego obrazu *Przejście przez Morze Czerwone*, własność prywatna oraz konserwacja i restauracja XVII-wiecznego obrazu *Pejzaż ze sztafażem* G. F. Grimaldiego, z kolekcji Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz konserwacja i restauracja XVII-wiecznego obrazu *Pejzaż z łukiem skalnym* G. F. Grimaldiego z kolekcji Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (przy współpracy z firmą Maciej Baran Konserwacja Zabytków).

W 2012 roku: konserwacja i restauracja obrazu sztalugowego *Studium Franciszka Żmurki* z kolekcji prywatnej; konserwacja i restauracja obrazu sztalugowego *Maki w wazonie* Maxa T. Streckenbacha z kolekcji prywatnej; konserwacja i restauracja ikony *Chrystus Błogosławiący* z kolekcji prywatnej; a od 2010 do 2012 roku konserwacja i restauracja oraz dokumentacja cyfrowa – inwentaryzacja XVII- wiecznego plafonu w *Gabinecie Holenderskim* oraz fresków w *Gabinecie al Fresco* w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (współpracując z Maciej Baran Konserwacja Zabytków).

W 2010 roku: konserwacja i restauracja oraz dokumentacja cyfrowa – inwentaryzacja XVII - wiecznych polichromii w kościele p w. Św. Filipa i Jakuba w Skomlinie, (współpracując z firmą Artis Konserwacja Dzieł Sztuki Krystyna Borkowska); konserwacja i restauracja oraz inwentaryzacja dwóch XVII- wiecznych rzeźb ołtarzowych z katedry w Kołobrzegu (współpracując z Gorek Restauro s.c.).

Obowiązkiem recenzenta jest również ocena dorobku naukowego wykazanego w publikacjach, aktywności i udziale w naukowych projektach badawczych, czy udział w konferencjach naukowych. Ww. niezwykle bogata działalność konserwatorska i obowiązki dydaktyczne niemal całkowicie zdominowały działalność naukową, co odzwierciedla bardzo skromny dorobek publikacyjny ograniczający się do jednej pozycji - artykułu *Synthetic and Natural Varnish Layers on Wooden Substrate – Artificial Aging Process Analysis Using UV 365 NM Led Lamp in UVF and UVR Digital Photography* w publikacji pokonferencyjnej, The 12th Baltic States Triennial Conservators' Meeting Research. Dilemmas. Solutions. Wilno 2020.

Udział przy tworzeniu monografii *Michealangelo Palloni – malarz fresków*, red. Elżbieta Modzelewska, Warszawa 2017, w której wykorzystano autorskie cyfrowe mapowania stanu zachowania malowideł ściennych oraz przy opracowaniu katalogu zabytków na wystawę w Muzeum Narodowym we Wrocławiu w 2018 roku - *Migracje – sztuka późnogotycka na Śląsku*, jak miemam, należy przyjąć jako prace pomocnicze gdyż nie znajdujemy nazwiska doktoranta wśród autorów not katalogowych w publikacji *Migracje...*, wydanej pod red. naukową Agnieszki Patały. Brakuje również precyzyjnego określenia autorskiego wkładu doktoranta w przedsięwzięciu z 2019 roku ...*Opracowanie naukowe elementów wystawy pt.: „Skarby nieznanne – niezwykły świat ikon Muzeum Południowego Podlasia”*. *Realizacje konserwatorskie Pracowni Konserwacji i Restauracji Malarstwa Tablicowego i Rzeźby Polichromowanej Drewnianej Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie 29.03-25.05.2019*.

Pozostały dorobek wykazany przez doktoranta jako naukowy to trzy postery i wystąpienia na konferencjach międzynarodowych: IV International Congress Science and Technology for the Conservation of Cultural Heritage w Seville w 2019 - Tytuł wystąpienia: *GIS – a Multitask Platform for Museum Specialists Incorporating Digital State of Preservation Maps for Wall Paintings*; Scientific Methods in Cultural Heritage Research w Barcelonie w 2018 - Tytuł: *Infrared Thermography Imaging Techniques as a Part of an Enhanced Wall Painting State of Preservation Mapping - Case Study at The Garden Galleries and Lapidary, The Museum of King Jan III's Palace at Wilanów*; oraz w 2017 roku w ramach 70-lecia Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki w Warszawie - tytuł wystąpienia - *Techniki obrazowania termograficznego jako element rozszerzonego mapowania stanu zachowania polichromii ściennych galerii ogrodowych oraz Lapidarium w Muzeum pałacu Króla Jana III w Wilanowie*. W opinii piszącego te słowa recenzenta uwagę tę należy przyjąć jako zarzut i jednocześnie ogromną stratę, gdyż dorobek i aktywność zawodowa doktoranta wskazują na olbrzymi potencjał niewykorzystany w obszarze naukowym.

Recenzja pracy doktorskiej

Dysertacja doktorska Pana Jana Andrzejewskiego pt. *Problematyka techniki, technologii, konserwacji i ekspozycji drewnianej polichromowanej rzeźby z kręgu lwowskiego rokoka na przykładzie grupy czterech Ewangelistów z ambony kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Nawarii pod Lwowem*. Zgodnie z zapowiedzią w tytule, wszystkie przytoczone aspekty zostały szczegółowo omówione, pokazują wielowątkowość oraz możliwości analiz współczesnej konserwacji dzieł sztuki, a co najważniejsze odnoszą się do doświadczeń i wiedzy nabytych

podczas własnych autorskich realizacji, do których doktorant odwołuje się w kolejnych rozdziałach i podrozdziałach dysertacji. Autor we wstępie zaznacza, że koncepcja pracy była możliwa do zrealizowania dzięki przeprowadzonej konserwacji zespołu rzeźb czterech *Ewangelistów* będących pierwotnie częścią niezachowanej ambony z kościoła pw. NMP w Nawarii, koło Lwowa. Rzeźby należą obecnie do zbiorów Muzeum Archidiecezjalnego we Wrocławiu.

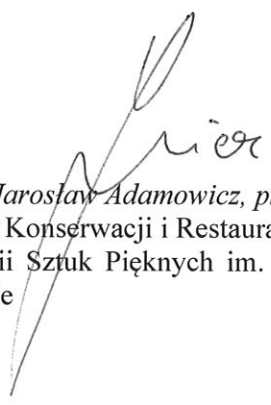
Dysertacja składająca się z dwóch tomów, gdzie tom I stanowi zasadniczą część rozprawy, a tom II to zebrane wspólnie aneksy, które są niezwykle istotne dla całej rozprawy i pokazują szeroki materiał zebranych analiz. Całość pracy pisemnej jest próbą połączenia wiedzy zebranej w wyniku kwerendy bibliograficznej, poprzez analizy odnoszące się do technologii lwowskich warsztatów rzeźbiarskich z własnymi doświadczeniami praktycznymi wraz z propozycją ekspozycji. Układ pracy wyznaczają materiały zaczerpnięte z literatury przedmiotu i kolejno omawiają: stan badań nad rokokową rzeźbą lwowską (rozdział I), ogólne uwarunkowania historyczne i ówczesny mecenat sztuki (rozdział II), głównych artystów tamtych czasów tworzących we Lwowie (rozdział III) i rozwiązania formalne omawianych dzieł (rozdział IV). Rozdział V jest zwornikiem spinającym wiedzę historyczną przybliżającą nam działalność warsztatów i proces tworzenia dzieła, odnosząc się jednocześnie do informacji odczytywanych przez autora w analizowanych działach rzeźbiarskich. Kolejne części to przyjęta metodologia badawcza: Metodyka badań nad techniką i technologią (rozdział VI), kolejny, (rozdział VII) - to zasadnicza część odnosząca się do zespołu czterech figur *Ewangelistów*, które były głównym tematem prac konserwatorskich i stanowiły punkt odniesienia dla podjętej analizy. Wraz z rozdziałem VIII będącym podsumowaniem i odniesieniem do pełnego spektrum analiz, do kręgu rzeźb lwowskiego rokoka oraz propozycją aranżacji ekspozycyjnej ww. przedmiotowej grupy rzeźb w rozdziale IX domykają wspólną pracę. Należy nadmienić, że postawione we wstępie dysertacji tezy znajdują swoją eksplikację w zakończeniu. Praca jest skonstruowana klarownie i zawiera niezbędną bibliografię oraz spisy ilustracji i aneksów zawartych w tomie II. Aneksów łącznie jest 11, a odnoszą się one do zestawu badań przy rzeźbach z Nawarii jak również innych przykładów pokrewnych.

Jak słusznie zauważa autor rozprawy, zasadnicza większość dotychczasowych ustaleń kształtujących naszą wiedzę o rokokowej rzeźbie lwowskiej, podawana była dzięki analizom formalno stylizacyjnym. Analiza techniki wykonania i technologii tych dzieł, jak dotąd pozostawały w cieniu analiz formalnych i ograniczały się jedynie do podstawowych informacji. Wynikało to nie tylko z innego warsztatu analitycznego, którym dysponowali badacze, lecz również z obszaru zainteresowań. Nie inaczej jest w przypadku pracy Pana Jana Andrzejewskiego, który swoje pole zainteresowania kieruje w stronę analizy drewna, jego struktury i obróbki jako materiału definiującego możliwości warsztatowe. Należy docenić ogromny wkład i systematykę przyjętych analiz obróbki rzeźbiarskiej i odniesienia do konkretnych profili dłut i innych narzędzi wykorzystywanych do kształtowania form rzeźbiarskich. Analiza warsztatu technologii i technik wykonania w odniesieniu do zestawu dzieł, może doprowadzić nas do bardzo interesujących konkluzji. Metody i metodyka wykorzystywane przez współczesną konserwację dzieł sztuki umożliwiają znaczące poszerzenie naszej wiedzy. Recenzowana dysertacja jest opracowaniem bardzo wnikliwym i zasługuje na uznanie, choć nie jest wolna od wad. Samo omówienie powyższej pracy wymaga kilku uwag krytycznych, acz są to autorskie uwagi recenzenta i mogą być przyjęte przez autora pracy jedynie jako wskazówki. Poprawna budowa pracy wydaje się zbytnio rozczłonkowana na liczną ilość rozdziałów, a zwłaszcza podrozdziałów. Dla zainteresowanego zagadnieniami warsztatowymi badacza, dojrzałe byłoby scalenie niektórych wątków zajmujących swym obszarem sekcji jedną bądź dwie strony. Ponadto wydaje się, że analizy technik i technologii warstw wierzchnich są

niedowartościowanie w stosunku do znakomicie rozpoznanej struktury formy rzeźbiarskiej. Jedna uwaga techniczna/redakcyjna – fotografie w tekście są ilustracjami, nie dokumentacją fotograficzną i w moim przekonaniu winny być obarczone numeracją ze skrótem il. (od ilustracji), tym bardziej, że ww. zestawie są również rysunki, projekty i inne formy opracowań graficznych. Przyjęta forma całości rozprawy odzwierciedla niewątpliwie duże doświadczenie zawodowe i umiejętności, jak mierniam, jakimi dysponuje doktorant, co przyjęć należy z uznaniem. Z ubolewaniem natomiast wracam do braku publikacji, gdyż bezcenne doświadczenia i praktyka zawodowa doktoranta winna znaleźć również odzwierciedlenie w realizacjach wydawniczych. Pomimo tych krytycznych uwag przewód realizowany jest w ramach dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki, a dorobek artystyczny i konserwatorski składający się na omawiany wniosek nie budzi wątpliwości.

Konkludując należy stwierdzić, że pomimo uwag, które zostały wymienione w niniejszej recenzji dostarczona mi dysertacja wraz z dokumentacją potwierdzają dorobek naukowy i artystyczny oraz doświadczenie zawodowe mgr Jana Andrzejewskiego, a dokumentacja ta spełnia wymogi zawarte w ustawie *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku (Art. 186, Art. 187)* stawiane kandydatom do uzyskania stopnia doktora w dziedzinie sztuki. Tym samym wnoszę o dopuszczenie do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

dr hab. Jarosław Adamowicz, prof. ASP
Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki
Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w
Krakowie